

Sandra Meškova (Daugavpils Universitāte)
**ANITA LIEPA UN LATGALE: RAKSTNIEKA GEOKULTŪRVĒSTURISKĀ
POZICIONĒJUMA ASPEKTI**

Atslēgas vārdi: *nacionālais, reģionālais, Daugavpils, Latgale.*

Mūsdienu literatūrzinātnē būtisks aspekts ir rakstnieka daiļrades recepcija un ar to saistītie rakstnieka pozicionējuma, pašpozicionējuma un to institucionalizācijas jautājumi, kas skar literatūrkritiku, izdevējdarbības finansēšanas politiku, literāro pārvaldību, reklāmu, pašreklāmu u. tml.

Šajā pētījumā paredzēts pievērsties jautājumam par rakstnieka pozicionējumu viņa, resp., viņas, dzīves un daiļrades vietas ģeogrāfiskajā, politiskajā, kultūras un vēsturiskajā kontekstā, kas saistās ar rakstnieka reģionālo, nacionālo, kultūras utt. identitāti, kā piemēru izmantojot mūsdienu latviešu rakstnieces Anitas Liepas daiļradi. A. Liepas piemērs rāda, ka šim jautājumam ir daudz problemātisku aspektu, ka rakstnieka pozicionējums var būt stratēģisks, savukārt pašpozicionējums – izaicinošs vai korigējošs. Tas ir cieši saistīts ar reģionālo, nacionālo, kultūrpolitiku, uztverot rakstnieku kā šīs politikas aizsācēju, īstenotāju, virzītāju.

Prozaīķe, Latvijas Rakstnieku Savienības biedre A. Liepa (dz. 1928), divdesmit grāmatu autore, pašpozicionējas kā Daugavpils rakstniece, intervijās norādot, ka viņai būtu grūti citādi precizēt savu identitāti, jo ģimenes saknes aptver visus Latvijas reģionus, turklāt tēva izcelsme nāk no prūšiem, taču Daugavpils ir viņas dzimtā pilsēta un vieta, kur viņa vienmēr atgriezusies pēc garākiem vai īsākiem citviet pavadītiem dzīves posmiem. Daugavpils ir plaši tēlota A. Liepas daiļradē, īpaši viņas dokumentālajos un autobiogrāfiskās ievirzes prozas darbos, taču arī daiļprozā. Šajos darbos Daugavpils toposs iegūst bipolāru izvērsumu: no topogrāfiski un hronoloģiski precīzi dokumentētas vides līdz poētiski un subjektīvi sedimentētai telpas kategorijai. Taču, lai arī rakstniece dēvē Daugavpili par Latgales pilsētu (autobiogrāfijā „Skaida dzīves atvarā” krājumā „11 dažādi spalvasbrāļi”, 2000), tomēr Daugavpils statuss Latgalē, tāpat kā Latvijā kopumā, ir visai ambivalents. Ne visi Daugavpili dzīvojošie un radošie autori tiek uztverti kā latgaliešu kultūrai piederīgi, jo noteicošais faktors šai ziņā ir valoda. Tādējādi ir diskutējams jautājums, vai un cik būtisks reģionālas kultūras definēšanai ir ģeogrāfiskais un kultūrvēsturiskais faktors. Saistībā ar A. Liepu īpaši jāatzīmē Latgales tēlojums viņas dokumentālajā romānā „Ekshumācija” (1990), kur nodaļās „Radžu aka” (nodaļas ar identisku nosaukumu romāna 2. un 3. daļā) latgaliskais simbolizē ģimenes un dzimtas pirmsākumus un dziļāko un svētāko identitātes pamatu. Latgaliskais – gan vides, gan personāžu tēlojumā – izpaužas arī citos A. Liepas darbos.